

MONITOR GOSPODARCZY INSTYTUTU ZACHODNIEGO

7/2023
30.08.2023

*Redakcja:
dr Piotr Andrzejewski*

SYTUACJA EKONOMICZNA W NIEMCZECH – CZERWIEC 2023

Po lekkiej recesji w półroczu zimowym 2022/23, w drugim kwartale niemiecka gospodarka znalazła się w stagnacji, a zewnętrzne warunki gospodarcze osłabiły zarówno produkcję, jak i eksport. W czerwcu indeks klimatu biznesowego ifo wciąż się pogarszał, a oczekiwania dotyczące dalszego rozwoju są wyraźnie negatywne. Nominalny eksport towarów i usług wzrósł w czerwcu o 0,8% rok do roku, zaś import towarów i usług spadł w tym czasie o 2,4%. Warto nadmienić, że eksport do Chin zmniejszył się o znaczące 5,9% (import z Chin wzrósł o 5,3%) w ujęciu miesięcznym. Produkcja przemysłowa w czerwcu obniżyła się w ujęciu miesięcznym (-1,3%), przy czym znaczne spadki odnotowały zwłaszcza przemysł motoryzacyjny i budownictwo. W ujęciu kwartalnym produkcja przemysłowa była mniejsza o 0,6% (w tym branże energochłonne zanotowały spadek o 3,4%). Sprzedaż detaliczna, z wyłączeniem pojazdów mechanicznych, w czerwcu ponownie spadła w odniesieniu do poprzedniego miesiąca (-0,6%), ale w całym drugim kwartale wzrosła o 1,3% względem poprzedniego kwartału. W obliczu malejącej inflacji konsumpcja prywatna może w coraz większym stopniu dostarczać impulsu rozwojowego w nadchodzących miesiącach. W czerwcu 2023 r. inflacja wyniosła 6,4% (przy czym nieproporcjonalnie wzrosły ceny żywności – o 11%). Bezrobocie miało spaść nieznacznie (o 4 tys. osób), jednak te dane statystyczne tłumaczy się wzrostem liczby uchodźców odbywających kursy integracyjne. Liczba nowych ofert pracy zmniejszyła się o 10% do 1,74 mln.

Die wirtschaftliche Lage in Deutschland im August 2023

ANALIZY

🕒 Analiza sytuacji ukraińskich uchodźców w Niemczech

Niemiecki Instytut Badań Ekonomicznych DIW Berlin wraz z Instytutem Badań nad Zatrudnieniem (IAB) oraz Federalnym Instytutem Badań Ludnościowych (BiB) przeprowadziły drugą fazę badań wśród migrantów z Ukrainy w Niemczech, dotyczących ich sytuacji życiowej i postępów w partycypacji społecznej. W badaniu wzięło udział 7000 respondentów (dla porównania poprzednio badaniami było objętych 11 000 osób). W pierwszej połowie 2023 r. 44% respondentów planowało pozostać w Niemczech na dłużej, co oznacza wzrost o 5 p.p. w odniesieniu do wcześniejszego badania. Liczba pracujących wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem o 1 p.p. do 18%. Mediana zarobków dla uchodźców z Ukrainy wynosiła 850 euro i była o połowę niższa niż dla całego przekroju niemieckiego społeczeństwa. Według raportu jednym z kluczowych czynników odpowiadający za relatywnie niski wskaźnik zatrudnienia ma odpowiadać fakt, że mniej niż połowa dzieci w wieku lat 6 lub młodszych korzysta z opieki przedszkolnej.

Spośród osób, które nie chcą pozostać w Niemczech na stałe, 38% planuje powrót do Ukrainy, a kolejne 30% chciałoby utrzymywać bliski kontakt z Niemcami (np. mieszkając na terenie Niemiec tymczasowo). Około 80% uchodźców mieszka w domach prywatnych. Poprawie uległ także

dobrostan psychiczny uchodźców (w tym dzieci i młodzieży). Według badania 75% uchodźców z Ukrainy uczestniczy lub uczestniczyło w kursie języka niemieckiego lub w kursie integracyjnym. Od końca lata 2022 r. poziom znajomości języka niemieckiego wśród uchodźców poprawił się: wcześniej tylko nieliczni (8%) oceniali swoją znajomość języka niemieckiego jako „dobrą” lub „bardzo dobrą”, obecnie jest to 27%. Z kolei odsetek uchodźców, którzy twierdzą, że j. niemieckiego nie znają, spadł o połowę do poziomu 18%.

„Wstępne wnioski są dość pozytywne – partycypacja społeczna w ostatnim czasie poczyniła znaczne postępy” – stwierdził Markus M. Grabka, analityk DIW Berlin. Jednakże autorzy raportu wskazują na brak jasnych wytycznych co do przyszłości ze strony państwa, a to może być poważną przeszkodą w podjęciu decyzji o pozostaniu w Niemczech. Obecnie uchodźcy z Ukrainy nie wiedzą na jak długo zostanie przedłużona tymczasowa ochrona Ukraińców, która w świetle obecnych przepisów ma obowiązywać do marca 2024 r. Autorzy badania zalecają, aby decydenci szybko podjęli decyzję o przedłużeniu tymczasowej ochrony ukraińskich uchodźców po marcu 2024 r. lub postanowili o stworzeniu innych perspektyw długoterminowego pobytu. W świetle często wyrażanych zamiarów przedłużenia pobytu wśród uchodźców badacze apelują: „Inwestycje w uczestnictwo społeczne i zatrudnienie wymagają planowania i pewności prawa, a także niezawodnych perspektyw pobytu – zarówno dla samych uchodźców, jak i dla całego społeczeństwa niemieckiego”.

→ [DIW, Weekly Report](#)

WIADOMOŚCI

🕒 **Presja ministra finansów Lindera na inne resorty**

Federalne Ministerstwo Finansów pod kierownictwem Christiana Lindnera (FDP) w oficjalnych listach do poszczególnych resortów przekazało informację o wysokości środków przewidzianych na 2024 r. W wielu przypadkach kwoty były niższe niż wcześniej planowano. W listach wskazano także konkretne cele oszczędnościowe, które ominęły tylko Federalne Ministerstwo Obrony. Cięcia mają dotyczyć przede wszystkim tzw. wydatków elastycznych, czyli dodatkowych programów dofinansowania. Z cięć wyłączone są wydatki socjalne mające umocowanie ustawowe. Jednakże nawet one mogą ulec ograniczeniom, w przypadku gdy pozostałym ministerstwom nie uda się zgromadzić wystarczających oszczędności. Działanie takie miałyby być sposobem Lindnera na załatwienie luki finansowej w wysokości 20 mld euro. Minister finansów podobno uzgodnił swoje pociągnięcia z kanclerzem Olafem Scholzem (SPD). Zdecydowanie gorzej propozycję Lindnera oceniła Partia Zielonych, która przestrzegała przed „ślepych oszczędzaniem”, które ma być celem samym w sobie, a minister gospodarki Robert Habeck skrytykował „jednostronne ustalenia” Lindnera. Według Zielonych oszczędności powinny być czynione z dotacji, które promują rozwiązania

szkodliwe dla klimatu. Część SPD chciałaby podniesienia podatków dla najlepiej zarabiających, jednak temu rozwiązaniu sprzeciwia się zarówno Lindner, jak i sam kanclerz Scholz.

→ Handelsblatt, Haushaltsstreit: Lindner verschickt Sparvorgaben an alle Ministerien

🕒 **Wschodnie Niemcy lepiej radzą sobie z kryzysem**

W Bad Saarow w Brandenburgii odbyło się Wschodnioniemieckie Forum Ekonomiczne. W przeszłości podobne wydarzenia skupiały się przede wszystkim na skargach wobec rządu federalnego lub zachodnich krajów związkowych. Niejednokrotnie pojawiały się żądania zwiększenia dotacji ze środków federalnych lub unijnych. W 2023 r. ton wydarzenia był inny. Choć niemiecka gospodarka pogrążyła się w stagnacji, to problem wydaje się nie dotyczyć wschodniej części kraju. Wschodnie kraje federacji mogą się poszczycić wzrostem gospodarczym, rozwojem inwestycji przemysłowych oraz spadającym bezrobociem. Ponadto dostępność energii z OZE jest na wschodzie Niemiec większa niż na zachodzie lub południu. „Niemcy Wschodnie pokazują, jak to się robi” – stwierdził Siegfried Russwurm, prezes Federacji Niemieckiego Przemysłu (BDI). Podkreślił on, że dostawy energii elektrycznej z wiatru i słońca stają się coraz ważniejsze przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych. Russwurm odniósł się także do sukcesów saksońskiego klastra przemysłowo-technologicznego, który przyciąga zarówno start-upy jak i duże inwestycje z sektora półprzewodników. Premier Brandenburgii i jednocześnie gospodarz wydarzenia Dietmar Woidke (SPD) powiedział, że „u nas dzieje się odwrotnie niż w innych krajach związkowych – mamy do czynienia ze wzrostem liczby miejsc pracy w przemyśle”. Dodał, że „wreszcie mamy to, czego nie mogliśmy osiągnąć przez 30 lat: łańcuchy dostaw”. Woidke skarży się jednak, iż wschód Niemiec w dalszym ciągu znajduje się w niekorzystnej sytuacji w porównaniu z zachodnimi krajami związkowymi stanowiącymi rdzeń przemysłowy ze względu na wysokość opłat sieciowych. Minister gospodarki Robert Habeck (Zieloni) podjął temat, obiecując wystąpienie z propozycją bardziej sprawiedliwych taryfikatorów. Ekspertki ekonomiczne dostrzegły również inny pozytywny trend. Każda niemiecka firma decydująca się na inwestycję we wschodniej części kraju to firma, która nie „wymigruje” z Niemiec. Zauważono także optymistyczne tendencje w zakresie bezrobocia, które w przeszłości potrafiło przekraczać 20%. Obecnie także i wschód Niemiec boryka się z niedoborami wykwalifikowanej siły roboczej. W tym kontekście uczestników forum martwi rosnąca pozycja partii AfD na wschodzie Niemiec, której antyimigranckie poglądy mogą utrudnić pozyskanie nowych pracowników.

🕒 Niemcy chcą przyciągać więcej wykwalifikowanej siły roboczej

Rządząca w Niemczech koalicja pragnie zreformować prawo regulujące wejście na niemiecki rynek pracy, wzorując się na przykładzie Kanady i Australii. Wprowadzony ma zostać system punktowy, który pomoże w przyszłości identyfikować wykwalifikowanych pracowników. Porozumienie między koalicjantami zawiera także propozycję wprowadzenia szeregu działań mających na celu zmniejszenie barier dla wykwalifikowanych imigrantów w dostępie do rynku pracy. W przyszłości każdy, kto przebywa w Niemczech na podstawie wizej turystycznej i może udowodnić, że posiada pracę wymagającą odpowiednich kwalifikacji, nie powinien być już zmuszany do powrotu do kraju rodzinnego i przechodzenia przez procedurę imigracyjną. Ta zmiana ma docelowo odciążyć administracyjnie władze lokalne. Wykwalifikowani pracownicy powinni mieć możliwość sprowadzenia swoich rodzin, aby mogli zostać trwale zintegrowani w Niemczech. Dotyczy to nie tylko tzw. rodziny nuklearnej, ale także rodziców pracownika. Co więcej, według nowego prawa należy zezwolić na pobyt każdej osobie, która przebywa już w kraju ze względu na złożenie wniosku o azyl, jeśli udowodni, że ma pracę, z której może się utrzymać. Kolejną częścią porozumienia koalicyjnego jest rozszerzenie regulacji dotyczących Bałkanów Zachodnich na inne państwa. Obecnie obywatele Albanii, Bośni i Hercegowiny, Kosowa, Macedonii Północnej, Czarnogóry i Serbii mogą pracować w Niemczech, jeśli na dane stanowisko nie można znaleźć pracowników z Niemiec lub Unii Europejskiej.

➔ [Frankfurter Allgemeine Zeitung, Wer künftig einwandern darf, um hier zu arbeiten](#)

KALENDARYUM

DATA	MIEJSCE	WYDARZENIE
01.06.2023	Poczdami	Federalny minister gospodarki i ochrony klimatu Robert Habeck spotkał się z premierem Brandenburgii Dietmarem Woidke, brandenburskim ministrem gospodarki, pracy i energii Jörgiem Steinbachem oraz ministrem rolnictwa, środowiska i ochrony klimatu Axelem Vogelem. Dyskusja dotyczyła programu regionalnej struktury gospodarczej.
01.06.2023	Berlin/Bruksela	Minister Robert Habeck oraz komisarz ds. energii Kadri Simson ogłosili włączenie Europejskiego Banku Wodoru do unijnego programu IPCEI H2Global. Niemcy zamierzają przeznaczyć ponad 5 mld euro na międzynarodowe zamówienia na wodór.
01.06.2023	Berlin/Kopenhaga	Minister Robert Habeck oraz jego duński odpowiednik Lars Lagaard podpisali porozumienie o inwestycji w produkcję energii offshore przy wyspie Bornholm. Dania ma produkować 3 GW energii, z czego 2 GW mają być przesyłane do Niemiec.

01.06.2023	Berlin	Podczas otwarcia obrad konferencji klimatycznej NDC (nationally determined contribution) minister Robert Habeck zapowiedział przeznaczenie kwoty 100 mln euro na wsparcie dekarbonizacji gospodarek wschodzących.
05.06.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu otworzyło możliwość uczestnictwa w procedurach przygotowawczych do przetargów realizujących cele klimatyczne.
05.06.2023	Essen	Minister Robert Habeck oraz minister gospodarki Nadrenii Północnej-Westfalii Mona Neubaur (Zieloni) wzięli udział w wizji lokalnej firmy ThyssenKrupp. Rozmowy dotyczyły zielonej transformacji i utrzymania zatrudnienia w firmie.
06.06.2023	Ułan Bator	Parlamentarna sekretarz stanu Franziska Brantner udała się z oficjalną delegacją do Mongolii, aby omówić kwestie współpracy surowcowej.
07.06.2023	Berlin	Niemiecki bank rozwoju KfW uruchomił program Green Transition Facility. Zamierza przeznaczyć 100 mln euro na fundusze venture capital w Niemczech i Europie dla start-upów z branży technologii klimatycznych.
07.06.2023	Berlin	Rząd federalny przyjął poprawki do ustawy o kontroli cen ciepła gazowego i ustawy o kontroli cen energii.
08.06.2023	Bruksela	Komisja Europejska zatwierdziła projekty w ramach IPCEI (ważny projekt stanowiący przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania) w dziedzinie mikroelektroniki i technologii komunikacyjnych (IPCEI ME/KT). Niemcy mogą zainwestować 4 mld euro w 31 projektów.
08.06.2023	Brunszwik	Minister Robert Habeck otworzył Centrum Kompetencji Energetyki Wiatrowej przy instytucie meteorologicznym PTB.
09.06.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki rozszerzyło finansowanie start-upów dla przedsiębiorców i założycieli ze środowiska naukowego o nową linię finansowania „EXIST-Women” przeznaczoną dla kobiet. Dodatkowe dofinansowanie programu wynosi 6,5 mln euro.
12.06.2023	Berlin	W szczycie ciepłowniczym zorganizowanym wspólnie przez federalnego ministra gospodarki i ochrony klimatu Roberta Habecka oraz federalną minister mieszkalnictwa, rozwoju miast i budownictwa Klarę Geywitz wzięło udział blisko 30 przedstawicieli stowarzyszeń ciepłownictwa, mieszkalnictwa i budownictwa, przemysłu, ochrony środowiska i konsumentów oraz związków zawodowych.
13.06.2023	Berlin/Quebec	Sekretarz stanu Franziska Brantner oraz minister gospodarki, innowacji i energii kanadyjskiej prowincji Quebec Pierre Fitzgibbon uzgodnili program współpracy w celu promowania innowacyjnych projektów średnich przedsiębiorstw w Niemczech i prowincji Quebec.

14.06.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu oraz Zrzeszenie Niemieckich Izb Przemysłowo-Handlowych przyznało nagrody dla 41 firm startujących w konkursie „Energie-Scouts”, który premiuje mniej emisyjne prowadzenie działalności gospodarczej.
15.06.2023	Berlin	Rząd federalny zgłosił akces Niemiec do Europe Startup Nation Alliance (ESNA).
15.06.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu ogłosiło kontynuację programu innowacji dla modeli biznesowych i rozwiązań pionierskich (IGP). Od 2019 r. z programu skorzystało 300 firm, otrzymując dofinansowanie do 10 mln euro na firmę.
16.06.2023	Bruksela	Komitet Stałych Przedstawicieli w UE przyjął projekt zmiany unijnej dyrektywy w sprawie energii odnawialnej (RED). Europejski cel w zakresie energii odnawialnych zostanie zwiększony z 32% do 45% w 2030 r.
19.06.2023	Tbilisi	Sekretarz stanu Sven Giegold udał się wraz z reprezentacją niemieckich firm na trzydniową wizytę do Gruzji. Rozmowy dotyczyły współpracy gospodarczej oraz procesu akcesyjnego Gruzji do UE.
20.06.2023	Berlin/Pekin	Podczas niemiecko-chińskich konsultacji międzyrządowych podpisano deklarację woli powołania mechanizmu dialogu i współpracy w zakresie zmian klimatycznych i zielonej transformacji.
21.06.2023	Berlin	Rząd federalny przyjął Program Ochrony Klimatu 2030.
21.06.2023	Bruksela	Komitet Stałych Przedstawicieli w UE porozumiał się co do 11. pakietu sankcji nałożonych na Rosję po inwazji na Ukrainę. Głównym tematem było zapobieganie obchodzeniu sankcji już nałożonych.
21.06.2023	Berlin	Pod auspicjami Ministerstwa Gospodarki i z udziałem sekretarza stanu Michela Kellnera odbył się dzień „sukcesji w firmach”. Wydarzenie miało na celu stworzenie sieci potencjalnych następców w małych i średnich firmach, które coraz częściej borykają się z problemem sukcesji.
22.06.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu przyjęło bardziej liberalne zasady w zakresie udzielania gwarancji na kredyty eksportowe dla niemieckich firm działających w Ukrainie.
23.06.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu wyraziło wstępne założenia programu finansowania dla firm, które chcą stworzyć lub rozszerzyć moce produkcyjne w branży fotowoltaicznej w Niemczech.
23.06.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu przyznało nagrody dla szkół w konkursie „Mistrz oszczędzania energii 2023”.

26.06.2023	Berlin	Ministrowie gospodarek Niemiec (Robert Habeck), Francji (Bruno le Maire) oraz Włoch (Adolfo Urso) podpisali wspólny komunikat dotyczący zabezpieczenia dostaw surowców krytycznych. Państwa zdecydowały się na wspólne stanowisko wobec przygotowywanego w KE Critical Raw Materials Act oraz do kooperacji w tym zakresie na forum G7.
27.06.2023	Berlin	Niemcy i Republika Południowej Afryki podpisały umowę o współpracy w zakresie produkcji i transportu zielonego wodoru.
29.06.2023	Schwarzheide	Minister Robert Habeck w ramach wizji lokalnej odwiedził fabrykę BASF produkującą ogniwa akumulatorowe dla samochodów. Ministerstwo Gospodarki dofinansowuje budowę fabryki kwotą 175 mln euro pochodzącą ze środków IPCEI – Baterie.
30.06.2023	Bremerhaven	Minister Robert Habeck w ramach wizji lokalnej odwiedził instytut badawczy zajmujący się wykorzystaniem energii wiatrowej w gospodarce.
30.06.2023	Berlin	Federalne Ministerstwo Gospodarki i oraz bank rozwoju KfW wspólnie kierują ofertę finansowania „Green ERP Global Loan Leasing” do małych i średnich przedsiębiorców.